

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
15:56	16:07	16:19	16:06	16:00	16:15	16:07	16:18	16:16	16:00	כניסת שבת
17:15	17:11	17:17	17:15	17:14	17:16	17:13	17:14	17:15	17:14	יציאת שבת
17:48	17:49	17:53	17:48	17:52	17:49	17:49	17:50	17:49	17:52	ר"ת

לקראת שבת מלכתא

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

להצטרפות לרשימת התפוצה ולקבלת העלון ישירות לתיבת המייל - צרו קשר: dirshu@dirshu.co.il

יום המישי כ"ג חשוון תשע"ז | פניני פרשת חיי שרה | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

"נו, איך עוזרים לאשה בבית?" שאל מרן הסבא מסלבודקא התלמיד, שהתרגש משאלתו של הסבא, רצה לענות תשובה שתמצא חן בעיני רבו...

של בוושה ואי נעימות מצד המקבל, זוהי המעלה:

מרן הסבא מסלבודקא היה נאה דורש ונאה מקיים. מסופר שפגש פעם את אחד מתלמידיו לאחר חתונתו, בתוך השנה הראשונה. שאלו מרן הסבא: "נו, איך עוזרים לאשה בבית?" התלמיד, שהתרגש משאלתו של הסבא, רצה לענות תשובה שתמצא חן בעיני רבו, וענה: "בודאי, אני משתדל לקיים את דברי חז"ל במסכת שבת; שרבא מלח שיבוטא ורב ספרא מחריק רישא וכו'", ובהתלהבות תיאר את טרחתם של האמוראים לעזור לנשיהם בהכנות לכבוד שבת, ובזה רמז כי גם הוא משתדל לעזור בביתו בהכנת צרכי השבת.

ענה לו הסבא: "וכי בשביל לעזור לאשה בבית, צריך להסתמך על מעשי האמוראים? והרי יש מצוה של 'עזוב תעזוב עמו, לגמול חסד עם האשה, זה אינו מספיק כדי לחייב אותך לעזור לאשתך? דע לך, שמעשה עזרה בבית - זהו שיא פסגת מידת החסד!"

עוד מסופר מעניין זה, על מרן הגאון רבי נפתלי אמסטרדם, שהיה מגדולי תלמידיו של מרן רבי ישראל סלנטר. לאחר נישואיו פגש את רבו רבי ישראל, ושאלו רבו "האם עוסק הנך בגמילות חסדים?" ענה לו רבי נפתלי שאין הוא יכול לעסוק בגמילות חסדים, כי אין בידו כסף, ואין ביכולתו לנהל קופת גמילות חסדים בלא כסף.

אמר לו רבי ישראל: "לא לכך נתכוונתי, אדם בביתו יכול לגמול חסד עם האשה והילדים, אף בלא מטבע כסף אחד, אלו מעשי חסד שנקרים בביתו של האדם בכל רגע ורגע. זוהי קופת גמ"ח ענקית ומסועפת שאפשר לנהל בלא אגורה שחוקה..."

את מרן הגאון רבי אליהו לופיאן מצאו פעם, כשהוא משחק ביום שישי עם נכדיו במשך זמן לא מבוטל... התברר, כי בתו עסקה בהכנת צרכי השבת במטבח, והוא גמל אתה חסד ושחק עם ילדיה למען לא יפריעו לה במלאכתה...

הרב בנימין בירנצוויג

"וַיָּבֵא אַבְרָהָם לְסֹפֵד לְשָׂרָה וְלִכְפֹּתָהּ" (בראשית כ"ג, ב')

ישנה טעות הרווחת בעולם במהות המושג 'חסד'. בהסתכלות של רוב האנשים, עיקר המושג חסד מסמל עשיית מעשה של עזרה לאדם זה, וככל שהלה זר יותר - מעשה החסד מתעצם. בעיני העולם, החסד המשמעותי ביותר הוא, למשל, עזרה לאשה זקנה וזרה, לסחוב את סליה מהמכולת לבית! שיא פסגת החסד...

לעומת זאת, מעשה עזרה שאדם עושה לקרוביו, לאשה, לילדים, לבעל, לאחים, נחשב רק 'עזרה למשפחה'; מעין דבר פשוט, שחייבים לעשות בגלל הקירבה, אבל אינו קשור למידת 'החסד'.

כשבא אברהם אבינו לקבור את שרה, כתוב: "ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה", ואומר המדרש: "אמר הקב"ה לאברהם - אתה תפסת אומנותי שבאת לגמול חסד עם שרה, לך לבש מלבושי". מדרש מופלא ממש!! אברהם אבינו, עמוד החסד, שכל חייו היו מוקדשים לחסד עם הבריות, והתורה אף האריכה להביא את מעשה הכנסת האורחים, וכל חסדו עם אחיו לוט, לכאורה, היה מתאים שהמעשים שעשה עם אנשים, שהיו נראים לו כערבים, ועם אנשי סדום הרעים, הם יהיו גולת הכותרת של מעשי החסד שלו. ואילו התורה מציינת את המעשה הכי אנושי ומתבקש מהאדם, להספיד את אשתו לפני קבורתה, שגם הפחות שבפחותים היה עושה כזה מעשה פשוט... האם היינו מעלים בדעתנו שזה מה שנקרא מעשה חסד? בהבנה שלנו, זוהי חובה בסיסית של בעל לאשתו, ואיך כל זה מתקשר עם חסד? ועוד אומר הקב"ה לאברהם, שבזה הוא הגיע לשיא פסגת החסד?!

ממדרש זה, יסד מרן הסבא מסלבודקא, את התפיסה הנכונה במידת החסד - כאשר אדם גומל חסד עם האנשים הקרובים אליו ביותר, הוא מגשים בכך את רום מעלת מידת החסד. להספיד את שרה בהלווייתה, למרות שזה נראה כמעשה מתבקש ואלמנטרי - הרי זה שיא פסגת החסד! זהו חסד ללא שום פניות ונגיעות מצד הנותן, חסד ללא שום הרגשות

מי היה ה'שדכן' של בעל ה'קצות החושן'?

'יש לי בן ירא שמים ובעל מידות טובות, גם אני חסר כל ואין בידי כסף להוצאות נישואיו, הבה נשדך את בתך עם בני, ובכך נביא ישועה לצרת שנינו...'

את השומעים. האורח נשבה בקסם אמירת התהילים ונסחף אחריו, וגם הוא החל לקרוא תהילים בדבקות עילאית, ובשלהבת קודש נשאו שניהם תפילה מעומק הלב, כל אחד על צרותיו וענייניו. לאחר סיום תפילת ערבית, פנה האורח אל היהודי המתפלל, שהלהיבו

לאמירת התהילים, והתעניין בשלומם ובצרותיו. "ניכר היה מתוך תפילתך כי משהו עובר עליך", פנה האורח, "אולי אוכל לעזור לך?" המתפלל, אשר כבר היה על סף ייאוש, שיתף את בן שיחו בצרותיו: "יש לי בת שכבר הגיעה לפירקה ואין בידי כסף להוצאות נישואיה. בשבת קודש כאשר יושבים אנו, כל בני המשפחה סביב השולחן, זועקת צרתה של בתי מול עיני, וליבי נשבר בקרבי, כי אין בידי להושיעה", ביכה האיש את מר גורלו, "הדבר היחיד שעוד נותר לי לעשות למענה, סיים המתפלל את דבריו, הוא להתפלל לקודשא בריך הוא שישלח מזור למכאובנו".

כאשר שמע האורח את דבריו, ניצוץ נדלק בעיניו: "שמע ידידי, יש לי בן ירא שמים ובעל מידות טובות, גם אני חסר כל ואין בידי כסף להוצאות נישואיו, הבה נשדך את בתך עם בני, ובכך נביא ישועה לצרת שנינו". סיים החפץ חיים את סיפורו בהתרגשות, תפילת האבות לא שבה ריקם, היא עוד פעלה מעל ומעבר לבקשות. השידוך יצא אל הפועל, הבן והבת נישאו ונולדו להם ארבעה בנים שפיארו את עולם התורה בתורתם, הלא המה: רבי יהודה הכהן זצ"ל בעל 'קונטרס הספיקות', רבי חיים הכהן זצ"ל, רבי אריה לייב הכהן הלר זצ"ל בעל ה'קצות החושן', האיבני מילואים וה'שב שמעתתא', ורבי מרדכי זצ"ל רבה של העיר 'חודרוב'.

הרב ישראל ליוש

"הוא ישלח מלאכו לפניך" (בראשית כ"ד, ז')

בפרשתנו מסופר על השידוך הראשון בעולם. אליעזר עבד אברהם הולך בציווי אדונו לחפש אשה ליצחק אבינו. משימה לא פשוטה הוטלה על כתפיו של אליעזר, הרי הזוג הזה הולך לבנות את עם ישראל, והכלה שתימצא עתידה להיות אמו של יעקב, ומצאצאיה יהיו שנים עשר שבטי קה.

מפרשה זו למדנו, שהפעולה הראשונה שצריכים לעשות במציאת השידוך היא 'תפילה'; שלושת הדמויות המעורבות בחיפוש השידוך ליצחק, בראש ובראשונה, התפללו לבורא העולם שיצליח דרכם במציאת הכלה המתאימה.

כאשר ממנה אברהם אבינו את אליעזר כשליח לחיפוש האשה, הוא אומר לו: "הוא ישלח מלאכו לפניך" וכתב הספורנו, שבמילים אלו התפלל אברהם: "יהי רצון שישלח מלאכו ממעון קדשו השמים, בהיות שהוא לקחני משם, ולו נתכנו עלילות לעשות באופן שלא יצטרך בני ללכת שם: גם אליעזר, מיד כאשר הוא מתחיל לקיים את ציווי אדונו הוא אומר: "ה' אלוקי אדני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם", מסביר האור החיים, שלמרות שהיה אליעזר בטוח שתקבל תפילת אדונו אברהם, מכל מקום הוסיף אף הוא להתפלל כדי שיהיה הוא ראוי להיעשות הדבר על ידו.

פגישתם הראשונה של יצחק ורבקה היתה כאשר יצא יצחק לשוח בשדה. אומרים חז"ל שיצחק יצא לשדה כדי להתפלל, לשוח - לשון תפילה. הכלי יקר מבאר שיצחק יצא כדי להתפלל על השידוך, שהרי ידע שאליעזר יצא בשליחות אביו על מנת למצוא לו אשה ראויה, ומוסיף לבאר, שמכאן סמך למה שאמרו חז"ל, שבתפילת מנחה נענים יותר, שהרי תיכף לתפילתו נענה יצחק, כמו שכתוב "וישא עיניו וירא והנה גמלים באים", והם הרי נשאו עמם את בת זוגו, פרי תפילתו. את הסיפור הבא שמע הגאון רבי אהרן ביאליסטוצקי זצ"ל ממרן בעל ה'חפץ חיים':

מנהג יפה היה באחת הקהילות, שמידי שבת לפני תפילת ערבית של מוצאי שבת קודש, היו מתכנסים לאמירת תהילים בבית הכנסת. והנה, באחת השבתות נכנס יהודי אורח לבית הכנסת ומבטיו נתפסו באחת מפינות בית הכנסת, יהודי אחד עמד שם בפינה וקרא תהילים בהתרגשות עצומה, תפילתו היתה שונה משל שאר המתפללים, הוא קרא את התהילים בדבקות עצומה ובהתרגשות עזה, אשר הדביקו והלהיבו

'לקראת שבת' אצלכם בתיבת המייל

<<< צרו קשר: dirshu@dirshu.co.il >>>

מרן הגרי"ש אלישיב: "המופת הגדול ביותר שראיתי בימי חיי!"

מעשה שהיה כשנולד לו בן נין, ואמרו לו שהסנדק לבן נינו אינו רואה פני גהינום. תגובת רבינו היתה: "כל ימי חיי אני עובד להיכנס לגן עדן בדלת הראשית ולא בדלת צדדית!"

דור שישי, דבר נדיר עד מאוד, ואמרו לו שהסנדק לבן נינו אינו רואה פני גהינום (עין לקט יושר יו"ד עמ' 52).

תגובת רבינו היתה: "כל ימי חיי אני עובד להיכנס לגן עדן בדלת הראשית ולא בדלת צדדית!"

הוא לא ביטל את הסגולה, אלא נתן את המבט הנכון על העניין!

מברכות לבד לא נהיים תלמידי חכמים

רבינו סיפה, שבהיותו כבן חמש שנים לקחוהו הוריו למרן החפץ חיים זיע"א כדי שיברכו.

רבינו תיאר את מראהו של מרן החפץ חיים זיע"א, וסיפר כי החפץ חיים בירכו שיגדל כמו שני זקניו הגדולים, מרן בעל ה"לשם" זיע"א והגאון

הצדיק רבי משה אראנער

זצוק"ל (ידיד נעוריו של

החפץ חיים). הוסיף רבינו

ואמר: "החפץ חיים ידע

מה לברך ואיך לברך!"

אך מיד לאחר מכן

הפטיר רבינו: "מברכות

לבד לא נהיים תלמידי

חכמים, כדי להיות תלמיד

חכם צריך לעמול הרבה.

העיקר הוא העמל העצמי

בתורה."

כאילו שאין לו עבירות

פעם אחת עלה מאן

דהו לבית רבינו, ושטח

לפניו את צרותיו ובעיותיו

השונות, ואמר שהוא מרגיש שהכל נובע מחמת עין רעה שנותנים בו

אנשים שונים, המקנאים בהצלחותיו ולכן הוא נקלע לצרות גדולות כאלו.

לאחר שיצא הלה מחדר רבינו, אמר רבינו: "היה כאן אצלי מישהו

שביקש סגולה נגד עין הרע, הוא חושב שכל הבעיות שלו מגיעות מעין

הרע. אלו שחושבים שהבעיות שלהם מגיעות מחמת עין הרע הם בעלי

גאווה. וכי חסרות להם עבירות? וכי פשטו במעשיהם ומצאו עצמם

נקיים מכל חטא ועוון עד שהסיבה היחידה לבעיותיהם נובעת מעין הרע

או מעוונות הדור?"

אין זה אלא גאווה גדולה!

מי שיש לו צרות, עדיף שיפשט במעשיו ויתקנם!

(מתוך גדולה שמושה)

"וְהָאִישׁ מִשְׁתַּאֲה לְהַמְחִירֵשׁ לְדַעַת הַהַצְלָיִחַ ה' דְּרַפּוֹ" (בראשית כ"ד, כ"א)

אחד ממקורביו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל זכה לרגע נדיר במחיצתו, התגלגלה השיחה לעניין 'מופתים', ואז אמר לו רבינו: "המופת הגדול ביותר שראיתי בחיי, היה, כשעליתי לבקר את מרן הגרז"ר בענגיס זיע"א, כשבועיים לפני הסתלקותו. הרב בענגיס היה חלוש ומיוסר, אולם תוך כדי שיחתנו במיילי דאורייתא, ציטט לי סעיף קטן שלם מדברי הש"ך מילה במילה, תוך ציון מיקומו המדויק של הש"ך. זהו ה'מופת' הגדול ביותר שראיתי בימי חיי".

פי צדיק יהגה חכמה

אם גוללנו מעט את יחסו של רבינו לענייני מופתים, שומה עלינו להרחיב את היריעה בעניין

זה אגב אורחא:

בתו של רבינו, הרבנית

הצדקנית ע"ה, אשת מרן

הגר"ח קנייבסקי שליט"א,

התארכה בביתו בשבת

קודש, ובזמן הסעודה

סיפרה לאביה סיפורים

שונים מן המופתים

הגדולים והישועות מחוץ

לגדרי הטבע שהיו אצל

חמיה מרן בעל ה"קהילות

יעקב" זיע"א. היה זה עדיין

בזמן חיי חיותו.

לאחר שסיימה לספר,

שאלה את אביה רבינו:

"נו, טעטע, וואס זאגסטו?"

("נו, אבא, מה תאמר על סיפורים אלו?")

אמר לה רבינו: "כתוב בתהילים 'פי צדיק יהגה חכמה ולשונו תדבר

משפט תורת אלוקיו בלבו לא תמעד אשוריו". אם פיו של הצדיק הוגה

רק דברי חכמה, ולשונו מדברת רק משפט ובלבו יש רק את תורת אלוקיו,

יכול להיות כזו מציאות שתמעד אשוריו? זה הרי לא יכול להיות! ולכן כל

ברכותיו והיצא מפיו מתקיימים. כלומר, הדברים הם מפורשים בפסוק

ואין שום אפשרות אחרת!"

לגן עדן בדרך הראשית

את יחסו של רבינו לסגולות שונות, ניתן ללמוד ממעשה שהיה עמו.

היה זה כשנולד לו בן נין (כידוע, זכה רבינו לראות בחייו גם נכדי-נינים,

מרן רבינו יוסף שלום אלישיב זיע"א

האזינו לשיעורים המרתקים ב-קו 'דרשו': 077-2613337

החזון איש הוריד את החליפה, הפשיל שרוזלים, לקח פיילה (קערה גדולה), מילא במים, וביחד עם הרב מפוניבז' השרה את הבגדים המלוכלכים במים נקיים

הבגדים שחורים משחור. מים עכורים ממלאים את הקערה. הרב גרנדביץ, האברך הצעיר מנסה למנוע מהרבנים הזקנים להתעסק בעבודה כה בזויה, אך הרבנים מתעקשים: "מה פתאום?! זו המצוה שלנו!!"

הרב ישראל מאיר שושן

"שָׁתָה אֲדָנִי... גַם לְגַמְלֵיךָ אֶשְׁאֵב" (בראשית כ"ד, י"ח-י"ט)
עם ישראל נולד משלושה אבות וארבע אימהות, בפרשתנו חיי שרה מחפש אברהם אבינו אשה לבנו יצחק, אמא שתעמיד את כלל ישראל. אברהם קורא לאליעזר עבדו. הוא סומך עליו ומשביע אותו, שחלילה לא יקח אשה מבנות הכנענים. האשה של יצחק חייבת להתאים לתשתית של עם ישראל שאמור להיבנות. הולך אליעזר, עם משא אדיר על הכתפיים. אחריות עצומה לבחור אשה לבנו של אברהם, יצחק אבינו. ראשית, הוא מחפש מידות, כמה חסד יש לה, כי זהו היסוד של כל עם ישראל. אמא שתדע להעניק. המידות האלו יעברו אחר כך בגנטיקה לכל הדורות. עם ישראל גומלי חסדים, בנויים על חסד.

לאחר השואה האיומה פתח הרב יוסף שלמה כהנמן מפוניבז' מוסד לילדים יתומים פליטי שואה, שנקרא "בתי אבות", שם דאג לכל מחסורם. שנה וחצי אחר כך הוא הקים את ישיבת פוניבז', שהיתה החזון הגדול שלו. בשנת תש"ט, חמש שנים לאחר פתיחת הישיבה, כבר היו תשעים ילדים בבתי אבות, ומאה ועשרים בחורים בישיבת פוניבז'.

באותה תקופה היה משבר כלכלי גדול, ולרב כהנמן לא היה כסף לשלם משכורות. במוסד היו אמנם שלוש ארוחות ביום, אך בישיבה המצב היה קשה, וניסו להסתדר איכשהו. בנו יחידו של הרב מפוניבז', הרב אברהם כהנמן, הגיע מאמריקה וראה את המצב הכלכלי הקשה.

הוא ניגש לאביו: "אבא, חייבים להחליט, את מה אתה מעדיף? את הישיבה או את המוסד? אם אתה רוצה להשאיר את הישיבה, תסגור את "בתי אבות", אבל אי אפשר להחזיק ביחד את שני המוסדות, בסוף הכל יקרוס, חלילה..."

ענה לו הרב כהנמן בחום ליבו: "אבריימלה, אבריימלה, לאחר השואה האיומה כשכל התורה בפולין, בליטא, בהונגריה, בגליציה, ברומניה עלתה בעשן, חשוב לי מאוד לבנות עוד ישיבה, עוד מקום תורה, אבל מה אעשה? מרן החפץ חיים, שהיה מורי ורבי והכיר את החלומות שלי, את החזון שלי, אמר לי: 'תדע לך, תורה בלי חסד - לא יהיה לה קיום. אתה רוצה לפתוח ישיבה? תקדים ותפתח מוסד של חסד'. בלי חסד לא יהיה קיום לתורה. חז"ל לימדו אותנו. תורה - תחילתה חסד וסופה חסד. אני מוכרח להקים עוד ועוד ישיבות, אך אם אסגור את "בתי אבות" - אסגור גם את כל זכות הקיום של ישיבת פוניבז'. אני מוכרח להמשיך ולהחזיק את המוסד בתי אבות..."

בשנת תש"ח, שלוש שנים לאחר שהסתיימה השואה, הגיע למוסד ילד בן עשה פליט שואה, שאיבד את הוריו במחנה אושוויץ. דודה זקנה הצליחה לשמור עליו והביאה אותו ל"בתי אבות" של ישיבת פוניבז'. גברת מונק, אם הבית של המוסד, קיבלה את הילד באהבה ובחמלה. הילד היה מופנם וסגור. אם הבית הביאה לו, כמו לכל ילד חדש, סט מצעים, סדין, ציפה, ציפית ופיגמה חדשה. הילד אכל את ארוחת הערב הראשונה שלו בשקט, והחביא בכיסו פרוסות לחם, הוא חי עדיין תחת

אימי המחנות, רוצה להיות בטוח שכשיקום יהיה לו לחם לאכול. לאחר מכן הלך לישון עם הבגדים, עם הנעליים, בלי להתרחץ. גב' מונק רואה הכל ולא אומרת כלום.

למחרת, בהגיע הערב, היא פונה אליו ברכות: "מוטי, בא תתרחץ, הכנתי לך גם פיגמה חדשה", אך הילד מסרב. הוא הולך לישון בבגדים מלוכלכים ונעליים מלאות בוץ. כולו שחור משחור, ואין עם מי לדבר...

עובר יום ועוד יום, קשה עד בלתי נסבל להמשיך באופן כזה. היא מנסה לשדל אותו בחום: "אתן לך שוקולד!" אך הילד מסרב בעקשנות. הרב גרנדביץ זכרונו לברכה, היה אברך ופסיכולוג שטיפל בילדים במוסד. הוא ניסה ללסוף את הילד ולדבר איתו, אך הילד בשלו - לא מוכן להתפשט, לא מוכן להתרחץ, והולך לישון עם הנעליים והבגדים המלוכלכים.

הגברת מונק רואה שאין לה ברירה והיא קוראת לרב מפוניבז'. הפוניבז'ער רב היה "אבא" של ילדי המוסד, הוא היה מנשק ומחבק אותם, ובכל יום שישי היה מחלק להם כסף שיקנו ממתק לכבוד שבת, בקיוסק הסמוך.

הוא ניגש לילד החדש: "מוט'לה המתוק, למה אתה לא מתרחץ?" הילד שותק ולא עונה. אומר הרב לגב' מונק: "אי אפשר להישאר במצב כזה, נלך לחזון איש!" משלחת שלמה מגיעה לביתו של החזון איש, שגר בסמוך לפנימייה: הגב' מונק, הרב מפוניבז', הרב גרנדביץ והילד הקטן. דובר המשלחת היה הרב מפוניבז': "כבוד הרב", הוא פונה למרן החזון איש, "יש לנו ילד חדש, מוטי המתוק, מאז שהגיע אלינו לפני ארבעה ימים הוא לא רוצה להתרחץ, ללבוש פיגמה, הוא ישן עם הבגדים, וחם פה כל כך..."

החזון איש מנסה את מזלו, ושואל בחיוף: "מרדכ'לה, למה אתה לא רוצה להתרחץ?" ולפתע, כאילו נפלו חומות ההגנה של הילד, הוא מתפרץ ועונה בזעם: "אני לא רוצה להתפשט! כל פעם שהתפשטתי, לקחו לי את הבגדים, והשאירו אותי עם הפיגמה המפוספסת. בברגן בעלזן, באושוויץ תמיד גנבו לי את הבגדים. אם אין לי הורים שישמרו לי על הבגדים - אני לא אתפשט!"

כל הנוכחים שתקו בתדהמה. קשה היה להם לראות באיזה חוסר אמון נתון הילד האומלל, שלא מהין לשים מבטחו באיש. הרב מפוניבז' יצא החוצה ופרץ בבכי.

אמר החזון איש לילד: "אל תדאג, הגב' מונק תשמור לך על הבגדים". "אני לא מאמין לה", עונה הילד במרירות.

"הרב גרנדביץ ישמור לך על הבגדים".

"אני לא מאמין לו".

"אז אולי הרב מפוניבז' ישמור לך על הבגדים?"

"אני לא מאמין לו".

ניסה החזון איש את הנשק האחרון: "מוטי, אתה יודע מה? אני אשמור לך על הבגדים..."

הוא מסתכל על החזון איש, במבט חשדן: "הרב, אתה תשמור לי על הבגדים?"

המשך בעמוד הבא <<<

פעם הגיע תקציב ממשלתי של מיליון שקל לישיבה, על ידי אחד העסקנים שעמל שנה שלמה להשגתו. כשהתברר לרבינו שהיתה שם התחכמות קטנה בהצהרות, לא הסכים בשום אופן לקחת את הכסף

וגם על הסירוב לבקשת התורם שתרום חצי מיליון ש"ח • 'חסד ואמת' אצל רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל

הממשלה, תקציב שסודר על ידי אחד העסקנים שעמל שנה שלמה להשגתו. כשהתברר לרבינו שהיתה שם התחכמות קטנה בהצהרות, לא הסכים בשום אופן לקחת את הכסף, באומרו שתורה ניתן לבנות רק עם כסף ישר.

סיפר הג"ר צבי פרצוביץ, שאירע פעם, שאביו של אחד התלמידים תרם לישיבה סכום עצום של חצי מיליון שקל, אולם היתה בפיו בקשה צנועה עבור בנו, תלמיד הישיבה. מילוי הבקשה היה נתון בידי אחד מראשי הישיבה, שהיה אחראי על אותו בחור. ניגשו לרבינו, וביקשו שישפיע על הרב האחראי שיסכים למלא את בקשתו של אותו הורה, כדי שתהיה תועלת לישיבה, אך רבינו הגיב בנחרצות: "את התפקיד הזה נתתי לו, לא אתערב בהחלטותיו כמלוא נימה, גם אם קיים שיקול של חצי מיליון, ואפילו מיליון. לא אתערב".

מטבעו אהב רבינו לשמוע הרבה דעות בעניינים שעסק בהם, וכפי שנאמה: "תשועה ברוב יועץ". אולם בסופו של דבר אחרי שמדד היטב בפלס שכלו את כל הדעות, החליט מה ואיך לעשות על פי אמת, ואז היה עומד על דעתו כצור חלמיש. את פני המתנגדים והכועסים קיבל בחיוך ובהבנה, ואף דאג לרצותם, אולם מהאמת לא הסכים לזוז.

(מתוך "בכל נפשך" - תולדות רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל)

רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל

"וְיָהִי כִּרְאֵת אֶת הַיָּם וְאֶת הַצְּמִדִּים" (בראשית כ"ד, ל')
וברש"י: אמר עשיר הוא זה ונתן עיניו בממון
"אמת לאמיתה"

"כל אורחות ה' חסד ואמת" (תהילים כה, י), הסבא מסלבודקה זצ"ל, זקנו של רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל, היה מרבה להביא פסוק זה, בו מבואר שמידות החסד והאמת אינן מידות נפרדות, אלא היינו הך. כך גם נאמר בפסוק: "נתן אמת ליעקב חסד לאברהם", כי שתי המידות חד הן, רק חסד הנובע ממידת האמת ראוי להיקרא חסד. חסד שסותר את האמת אינו חסד, אלא להיפך. ככל שרבינו היה כל כולו חסד, נתינה והשפעה, סלד מכל דבר שהיה בו ריח של חוסר אמת. הוא היה כה דבוק לאמת עד שכאשר שמע דבר שקר, לא נזקק לומר שאינו אמת, ראו זאת על פניו.

ביקשו ממנו פעם לחתום על עניין שיכול היה לעזור מאד לישיבה בהשגת תקציבים. המסמך לא היה חלילה שקרי, אלא שגם אמיתי לגמרי לא היה. רבינו, במידת האמת שהיתה לו, היה נחרץ שלא לחתום בשום אופן על מסמך זה. פעם, הגיע תקציב ממשלתי של מיליון שקל לישיבה מאחד ממשרדי

החזון איש הוריד את החליפה, הפשיל שרוולים, לקח פיילה (קערה גדולה), מילא במים, וביחד עם הרב מפוניבז' השרה את הבגדים המלוכלכים במים נקיים

<< המשך מעמוד קודם

חדשים. הרב מפוניבז' משפשף עם "סינטבון", החזון איש משפשף גם הוא את הצווארון, והדמעות של שניהם זולגות לתוך המים. כשסיימו לכבס את החולצה, לשביעות רצונו של החזון איש, תלו אותה לייבוש. הם ממשיכים עם הציצית, שגם היתה שחורה כזפת, כבר עברו עשרים וחמש דקות, ופתאום מגיע הילד כשהוא רחוף ומריח, לבוש בפיגמה נקיה. שואל הילד: "איפה הבגדים?" והחזון איש עונה לו בנחת: "הנה מרדכל'ה, הנה החולצה, הציצית והמכנסיים, אנחנו מכבסים אותם כעת, אני שומר לך על הבגדים, הלילה תישן אצלי..."

החזון איש, זקן הדור ומנהיג האומה, סגר את הגמרא והשקיע כמעט שעה למען ילד קטן, בודד ויתום. היום, הילד הזה הוא אברך בכולל חזון איש, יש לו אחד עשר ילדים וב"ה כבר מחתן נכדים. וכל הדור המבורך הזה נולד בזכות מוסד החסד שהקים הרב מפוניבז', כשהחזון איש בחמלתו הרבה, עומד לימינו ומסיענו. לתורה אין קיום בלי חסד. יהודי שרוצה לגדול בתורה, חייב להשקיע קודם במידות טובות. תורה - תחילתה חסד וסופה חסד. יהי רצון שנתחזק בחסד, ובאהבת חסד ונזכה לחלק בתורה הקדושה. "ואתם הדבקים בד' אלוקיכם - חיים כולכם היום".

"כן! בחיים לא שיקרתי! אני אשמור לך על הבגדים!"
"אם הרב ישמור לי... אני מוכן!"

תוך עשר דקות שבה הגברת מונק לביתו של גדול הדור עם הפיגמה. הילד נכנס לחדר, התלבש בפיגמה, וכל הארבעה: הגב' מונק, הרב גרדנביץ, הרב מפוניבז' והחזון איש עומדים ומחכים. תוך כמה דקות יצא הילד עם הבגדים בידיים ופנה לחזון איש: "רבי'ה, תשמור לי, פה הציצית, פה הגרביים, פה הכותנות, פה החולצה..."

"ודאי, אני שומר לך, אתה יכול ללכת", מאשר החזון איש. והילד הולך עם הגב' מונק לפנימייה להתקלח.

כשיוצאים השניים, מביט החזון איש בפוניבז' ער רב ושניהם פורצים בבכי: "לאמיר זיין די טאטע און די מאמע פון דער מרדכל'ה" (הבה נהיה האבא והאמא של מרדכל'ה). החזון איש הוריד את החליפה, הפשיל שרוולים, לקח פיילה (קערה גדולה), מילא במים, וביחד עם הרב מפוניבז' השרה את הבגדים המלוכלכים במים נקיים.

הבגדים שחורים משחור. מים עכורים ממלאים את הקערה. הרב גרדנביץ, האברך הצעיר מנסה למנוע מהרבנים הזקנים להתעסק בעבודה כה בזויה, אך הרבנים מתעקשים: "מה פתאום?! זו המצוה שלנו!!!" כשהיו המים כבר שחורים לחלוטין, שפך הרב גרדנביץ את המים והביא מים

כשרבי דוד כהן שליט"א קיבל הצעה לשמש כ'משיב' בישיבה, התלבט האם לקבל על עצמו את המשרה. ברור היה לו כי היא תדרוש ממנו השקעה מרובה ובשל גילו הצעיר - פקפק בדבר כדאיות הדבר. לבסוף, נמנה וגמר להיכנס אל חדרו של רבינו, לשטוח את התלבטותו

מרן הגרא"מ שך זיע"א מסביר מה היא חובת מידת ההשתדלות

הרוחנית או לצמצמה. אם מבחינה רוחנית מוטב לו לאדם לוותר על הזדמנות כזו או אחרת - הרי שאין זו כלל 'הזדמנות' לגביו, וחובת ההשתדלות אינה מחייבת אותו לאחוז בה ולנצלה.

ייסורי מצפון? רק כשצריך!

לעיתים קרובות, נוהגים אנשים בצורה הסותרת לחובת ההשתדלות שלהם, בשל טעות מהותית בהבנת הדרישות שדורשים מהם מן השמים. למשל, ברור שאין מצפים מאדם שפתח עסק לפרנסתו, כי ישאיר אותו סגור וישב כל היום בבית המדרש - בעוד העסק צובר הפסדים... כמו כן ברור, שאין מצפים מאדם לערב שיקולים שאינם ענייניים, בתוך כדי השתדלותו בענייני פרנסה...

דוגמא לכך, יכולים אנו למצוא בהוראה הבאה מבית מדרשו של רבינו: היה זה כאשר נכנס אל רבינו יהודי יקר וירא שמים, והציג בפניו את שאלתו: זה לא מכבר קיבל הוא את פלוני כשכיר, ומאז - אין לו מנוח והמצפון מציק לו בלא הרף. על שום מה ולמה? פשוט מאד, הלה, מבקש בכל עת מצוא תואנות בכדי להשתמש מעבודתו, כאשר הוא מתרץ את הדבר ברצונו להקדיש זמן רב יותר ללימוד התורה ולקיום המצוות, בתוך כדי שעות העבודה ועל חשבונך...

מחד - בודאי שמח המעסיק על שזכה להעסיק יהודי המבקש להרבות פעלים בתורה ובעבודה, ואף מצפוננו אינו מניח לו לסרב לבקשותיו של העובד, עד כמה שהן נוגעות למילי דשמיא. אולם מאידך, הרי הוא שכר את שירותיו של העובד משום שהיה זקוק בדחיפות לידיים עובדות, וכאשר הלה מקדיש חלק ניכר משעות העבודה לקיום מצוות וללימוד תורה, אין הסיפק בידו להשלים את כל המטלות המוטלות עליו במסגרת תפקידו! "מה עלי לעשות? האם יכול אני לסרב לבקשתו של יהודי לקיים מצוות? ומאידך, כלום יכול אני לנהל עסק בצורה שכזו?" תינה הלה בפני רבינו את התלבטותו, וזכה למענה ברור ובהיר. וכך אמר לו רבינו:

"כאשר שכרת את שירותיו של העובד - קיבלת על עצמך לשלם לו תמורת עבודתו ולא תמורת קיום המצוות שלו! אם הוא מבקש ללמוד, הרי שיכול הוא למצוא זמנים מתאימים לכך מחוץ למסגרת שעות עבודתו, או לחילופין, לעזוב את העבודה ולהקדיש את כל עיתותיו ללימוד התורה! אתה לא הכרחת אותו לעבוד בעבורך, אולם בפירוש שכרת אותו בכדי שיעשה את המוטל עליו, כך שאין לך כל אחריות על מידת הלימוד או קיום המצוות שלו! את שעות עבודתו - יכול וחייב אתה המשך בעמוד הבא <<<

"יהאיש מושתאה לה מקריש לדעת ההצליח ה' דרפו" (בראשית כ"ד, כ"א)

סיפר רבי דוד כהן שליט"א אשר בדידו הו עובדא, וכך סיפה בתקופה הראשונה לנישואיו, קיבל הצעה לשמש כ'משיב' בישיבה חדשה שנפתחה זמן מה קודם לכן. חרף היות הישיבה צעירה לימים, יצא כבר שמה לתהילה. היתה זו ישיבה מצליחה, רמת הלימודים בה היתה גבוהה במיוחד, ורשימה ארוכה של בחורים מצוינים כבר נמנתה על תלמידיה.

יתר על כן, מאחר ומדובר היה בישיבה מתפתחת - ברור היה כי במוקדם או במאוחר יהיה צורך במגידי שיעור נוספים, אותם היה מקום להניח שיבחרו מבין הצוות הקיים, כך שהמשרה הנוכחית, עשויה היתה אף להתברר כקרב פניצה למשרה חשובה יותר, אשר הרבצת תורה על שלל מעולתיה כרוכה בה.

דא עקא, שרבי דוד התלבט האם לקבל על עצמו את המשרה. ברור היה לו כי היא תדרוש ממנו השקעה מרובה שתבוא בוודאי על חשבון התעלותו האישית, ובשל גילו הצעיר, הוא פקפק בדבר כדאיות הדבר לבסוף, נמנה וגמר להיכנס אל חדרו של מרן הגרא"מ שך זצ"ל, לשטוח את התלבטותו, ולציית באופן מוחלט להוראה שיקבל מפיו של גדול הדור.

משנכנס רבי דוד אל החדר ושטח את הצדדים

השונים, ביקש רבינו לברר דברים לאישורם: "האם

אתה שקוע בלימוד, או שאתה חש ברפיון כלשהו וסבור

כי משרה תורנית תתרום להתעלותך?"; שאל רבינו את הרב כהן,

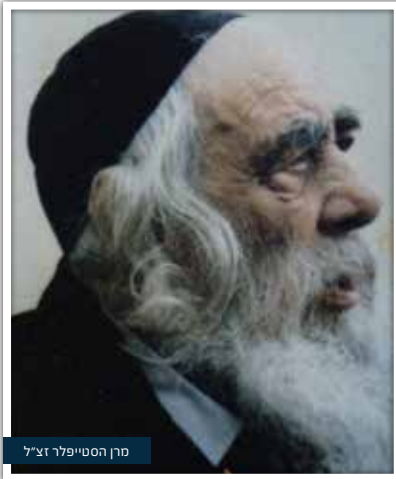
אשר נהנה מצדו והסביר כי לגופו של עניין, מרוצה הינו בכלל בו הוא לומד, ובשל גילו הצעיר אף לא היה ממהר לחפש משרה, אלא שמאחר ונקרתה בפניו הזדמנות פז מעין זו, וביכולתו להשתלב בהרבצת תורה במקום תורה מצליח, שאלתו הינה האם מן הראוי לנצל את ההזדמנות המיוחדת הזו.

רבינו האזין לדברים בכובד ראש, ומשסיים רבי דוד להציג את תחושותיו, נענה ואמר לו: "בהשקפה של תורה, אין מציאות של 'הזדמנות מיוחדת'. הלא ידוע כי אין אדם נוגע במוכן לחברו כמלוא נימה! אם עושה אדם את הדבר הנכון אשר עליו לעשותו - בוודאי הוא לא יפסיד מכך את 'ההזדמנות' שלו... הוא יראה במו עיניו שלכשיגיע הזמן, ימצא את מקומו המתאים לו ביותר, המקום שיפתח בפניו את שערי ההצלחה לרווחה!"

ואנו על פי דרכנו למדנו, כי אמנם יש לסייג ולהגביל את חובת ההשתדלות בגבולות של אמונה ובטחון. הן אמנם בוודאי מחויב אדם להשתדל ולהצליח, מחויב הוא לנצל 'ההזדמנויות' שנקרות בפניו, אולם כל זאת בתנאי שה'הזדמנויות' הללו אינן עשויות לפגוע בהצלחתו

נגשתי אל החיילים והצעתי להם עיסקה: "הכו אותי כאוות נפשכם, ובתמורה לכך תתחייבו לי שלא תבקשו ממני לחלל את השבת"

"דעי לך שהתענגתי על כל מכה שקיבלתי כפי שלא התענגתי מימי" • כיצד בדק מרן הסטייפלר
האם השידוך שהוצע לו מתאים לו

מרן הסטייפלר זצ"ל

והסכימו לעצתי. נעמדו בשורה, אחזו את הנשק בידם, והורו לי לעבור ליד כל חייל, וכל אחד מהם יחבוט עם הרובה בראשי. וכך אני עובר מחייל לחייל, כשהחיילים מפליאים בי את מכותיהם בצורה אכזרית ומתעללים בי בצורה נוראה. ברוך ה', לאחר שסיימתי לעבור את כל שורת החיילים, הם עזבו אותי לנפשי, ולא דרשו יותר שאחלל את אותה שבת".

המשׁיך רבי יעקב ישראל בדבריו: "כעת, ברצוני לומר דבר חשוב, למרות שגופי היה פצוע ופגוע מאד, וסבלי היה נורא, דעי לך שהתענגתי על כל מכה שקיבלתי כפי שלא התענגתי מימי, לא היה לי תענוג גדול יותר כמו באותם רגעים שקיבלתי את המכות... עם כל מכה ומכה שנחתה על ראשי אמרתי בליבי: 'לכבוד השבת, לכבוד בורא עולם, ושמחתי עליה כמוצא שלל רב'".

כמוכן שאשתו הצדקנית ע"ה, שהתרגשה עד עמקי נשמתה, התאימה מאד להקים איתו את ביתו, לאושרו של מרן הסטייפלר זצ"ל... מסופר על הגאון ר' אברהם גניחובסקי זצ"ל, שהלך ללוות בחור לפסיכיאטר. בחדר ההמתנה כששוחח עם הבחור, פגש יהודי מוכה, שהרגיש מאוד שלא בנח על כך ש"נתפס" במקום כזה... לא חלף רגע ור' אברהם רץ לעבר היהודי, כשדמעות על לחייו, ומבקש בתחנונים: "אנא ממך אל תספר לאיש שפגשתי אותי כאן...". את שמו הטוב ובריאות נפשו, היה מוכן הוא לסכן, ובלבד שלא לבייש נפש אחת מישראל...

הרב אהרן כהן

"המִשְׁלַל כָּל אִשָּׁר לוֹ" (בראשית כ"ד, ב')

מבואר בבראשית רבא שהיה שליט בייצרו כמותו.

כוחו של יהודי וגדולתו, אינם דווקא בעוצם שריריו, או בכישורים מניפולטיביים שונים, המתגלים לעין כל, אלא דווקא כוחו הפנימי, ושליטתו ביצרו ובדחפיו, היא המלמדת על יכולותיו. כפי שנאמר במשלי (טז, לב): "טוב ארך אפיים מגיבור ומושל ברוחו מלוכד עיר".

שליטתם העצומה של גדולי ישראל בנבכי הנפש פנימה, היא מן הנפלאות בעינינו. חוסנם הפנימי, הנגלה לעינינו בעת נסיון, הוא כה אדיר עד שדומים הם בעינינו למלאכים, ולא לבני אדם.

מעשה נורא מפורסם על מרן הסטייפלר זצ"ל: כאשר הגיע רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל לגיל השידוכים, הוצעה לו נערה בת טובים. הבחור הצדיק רצה לבדוק האם קיימת התאמה בינו לבין המדוברת.

וכיצד עשה זאת? כאשר נפגש עם הנערה, אמר לה: "אם תהיי מסוגלת להבין את האושר הגדול ביותר שהיה לי אי פעם בחיי, הרי שאנו מתאימים להקים בית!".

וכך סיפר לה:

"לפני מספר שנים, כאשר הייתי ברוסיה, גייס הצבא את כל בני הנוער שלא מרצונם, והכריח את כולם לעבוד שבעה ימים בשבוע, ללא כל אפשרות לשמור את השבת.

במשך כל התקופה הזו, נלחמתי בחירוף נפש למען השבת, והתאמצתי לא לחללה אפילו פעם אחת, וב"ה חלפו שבועות רבים, וה' סייע בידי לשמור את כל השבתות. אך השטן לא ויתר לי, שבת אחת ניגשו אלי קבוצת חיילים והורו לי לעשות מעשה של חילול שבת, ניסיתי לשנות את הגזירה אך לא הצלחתי, והייתי אובד עצות. ראו החיילים את סרובי, ואיימו עלי שיכו אותי בכל הכח אם לא אענה לדרישתם לחלל את השבת.

כששמעתי את דבר האיום - אורו עיני, נגשתי אל החיילים והצעתי להם עסקה: "הכו אותי כאוות נפשכם, ובתמורה לכך תתחייבו לי שלא תבקשו ממני לחלל את השבת". כאשר שמעו החיילים את הדברים, צחקו עלי

כשרבי דוד כהן שליט"א קיבל הצעה לשמש כ'משיב' בישיבה, התלבט האם לקבל על עצמו את המשרה. ברור היה לו כי היא תדרוש ממנו השקעה מרובה, ובשל גילו הצעיר - פקפק בדבר כדאיות הדבר. לבסוף, נמנה וגמר להיכנס אל הדרו של רבינו, לשטוח את התלבטותו

<<< המשך מעמוד קודם

מצפים מאיתנו משמים - עלינו לבחון דבר אחד ויחיד: מהי חובתנו שלנו? אין אנו יכולים להיות אחראים באופן חד צדדי ובלעדי על 'עסקיו' של הקדוש ברוך הוא בעולם, כביכול...

אנו מחויבים לפעול על פי שורת הדין, או לפנים ממנה במקום בו הדבר נכון וראוי, אולם בכל מצב בו על פי שיקול דעת ישר ועל פי כללי הצדק וההגינות עלינו לפעול בדרך זו או אחרת - אין אנו צריכים לשאת על כתפיו את משא ייסורי המצפון שאינו במקומו ואינו מוטל עלינו...

(מתוך אורחות החיים ממרן הגרא"מ שך זצוק"ל)

לדרוש ממנו כי ימלא בעבודה פוריה ויעילה!"

הרי לנו הראיה ברורה ובהירה: מי לנו כרבינו אשר הגדלת תורה והאדרתה עמדו בראש מעיינינו! מי לנו כרבינו אשר כל תוספת התעלות של אי-מי חשובה היתה ויקרה בעיניו עד אין גבול ושיעור! אולם למרות זאת, ברור היה לו למעלה מכל ספק כי את התעלותו של העובד - צריך הוא להתכבד ולרכוש על חשבוננו, בעוד למעסיקו אין כל חובה או סיבה להביא את השיקולים הללו בחשבון דרישותיו, כי כפי שאמרנו: כאשר באים אנו לשקול את חובת השתדלותנו, ולברר מהן הציפיות אשר

רק שדכן אחד מבני הקהילה לא נקרא לאותה אסיפה, הלה נפגע עד עמקי נשמתו... מה גם שהובטח סכום נכבד לכל שדכן שיביא שידוך לידי גמר והלה לא נכלל בהבטחה זו, גם לא קיבל את רשימת הבחורים הממתנים

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א בסיפורי בטחון וכה התפילה

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

זו - אין בה לא טעם ולא ריח? אלא ביאורו, כי אדרבה, אף שאיננה שווה מאומה, מכל מקום, מכיון שחבטוה בקרקע חמישה חבטות, תעלה במדרגה להיות ממעל לארון הקודש. ללמדך כוחם של מקבלי חבטות וסובלים בדומיה את בושתם. מעניין לעניין, ידוע בשם החזו"א שבאמירת 'בורא רפואות' (בברכת יוצר

המאורות), יכוון להינצל מכל מחלה, ובפרט מהמחלה הידועה (הגאון רבי רפאל דוד אויערבאך זצ"ל).

כעין זה אומרים מהרה"ק המגיד מקוזניץ זי"ע, לכוון ב'המחדש בטובו בכל יום' להינצל מכל מחלה, והיינו שיברא רפואות חדשות וממילא נתרפא מכל חולי...

על כל דבר ודבר תתפלל לפני המקום וירווח לך, וידוע דבר המעשה שפעם שמעו תלמידי הרה"ק מקוריץ זי"ע את רבם מתפלל אחר תפילת שמונה עשרה: 'יהי רצון, שתחזור המשרתת לביתי', והיו התלמידים סבורים כי בודאי כוונת רבם על סודות טמירים ונעלמים (וה'משרתת' תרמוז על ספירות עליונות, ו'ביתי' רומז על ספירות אחרות), אך הוא ז"ל ביאר להם ברוב פשטות כי כוונת הדברים על פי פשוטו ממש, כי הרבנית כבר באה בימים והמשרתת שעזרה לה בעבודות הבית נתכעסה עליה ועזבתה, וקשה עליה לעבוד עבודות אלו בעצמה, על כן ביקשתי שתשוב לביתי, כי למי אפנה אם לא לצורי וקוניי?...' (דברי שמואל' חנוכה נר ג).

וכבר ביארו דברי המדרש שבא לדמות עניין התפילה לתולעת בבי' אופנים: ראשונה, כשם שאין בכח התולעת להפיל את הארז בנגיסת פה אחת, אלא רק לאחר שהיא נוגסת וחוזרת ונוגסת פעמים רבות או אז תוכל להפילו, על דרך זה יתפלל האדם ויחזור ויתפלל, אף אם עדיין לא נושע - לא יתייאש, אלא ידע נאמנה שכל תפילה ותפילה מקרבת את הישועה, וסופה לבוא. בדרך זו ביארו את הפסוק (איכה ב, יט): "שפכי כמים ליבך נוכח פני ה'". ומהו הלשון 'כמים', שמדרך העולם, בשעה שנוטל האדם כוס מים לשתות לרוויה, ונתקל בדרכו ונשפכו לו כל המים, ודאי שלא יסכים מחמת זה להישאר בצמאונו, אלא יטול בשנית כוס מים להרוות צמאונו, ואם גם זה יישפך ימזוג מיד כוס שלישית וכן הלאה, כך נמי הדרך בצלותא ובעותא, אף אם רואה האדם שתפילתו לא נתקבלה בפעם הראשונה לא יפסיק מלהתחנן לפני בוראו, אלא ישוב להתפלל עוד ועוד עד שלבסוף יענוהו מן שמיא.

עוד נלמד מהתולעת - כשם שהתולעת בוטחת אך ורק בפיה, ואין עולה על דעתה כלל וכלל להביא גרון או כל כלי אחר לגדוע בו את העץ, כך

"וְהָאִישׁ מִשְׁתַּאֲהָ לָהּ מְחַרֵּשׁ לְדַעַת הַהֶגְלִיחַ ה' דְּרָפוּ" (בראשית כ"ד, כ"א)
מעשה בעני ואביון, שנפלה עליו הוצאה בסכום של אלף דולה, ולרש אין כל. התיישב בדעתו וכתב מכתב לבורא עולם, וכה כתב, 'אבי שבשמים, ראה עני ועמלי, הצילני מחרפת רעב, שלח לי אלף דולר, וחתם בסופו, 'מנאי בנך פלוני בן פלוני'. עטף את המכתב בנייר נוסף מבחוץ, וכתב עליו 'לכבוד מלך מלכי המלכים, מאת פלוני, ושלחו על ידי הדואר. כבוא אחד מאנשי הדואר להעביר מכתב מכתב למעונו, וראה את דבר מכתב זה בין שאר המכתבים, מאחר שלא הורגל בכגון דא, וגם לא ידע איה מקום כבודו, פתח את המכתב ויקראהו. בראותו את הנכתב, נכמרו רחמיו על עני זה וגמר אומר בנפשו לתרום עבורו חמש מאות דולה, וממחשבה למעשה, עטף המעות בנייה, וכתב עליו מבחוץ באותו מטבע לשון - 'לכבוד פלוני, מאת מלך מלכי המלכים...'

כעבור כמה חודשים, שוב הוצרך העני לסכום כזה, התיישב וכתב שוב מכתב להשי"ת, וכתב כדרך העולם: 'לכבוד אבי שבשמים, תרומתך בחודש פלוני נתקבלה בברכה, אבקשכם לשלוח לי בשנית אלף דולה, כי ההוצאות למעלה ראש, אין הקומץ משביע את הארץ, אמנם זאת אוסיף לבקשכם, כי בפעם הזאת לא תחזירו לי המכתב על ידי הדואר מאחר ובפעם הקודמת לקחו לעצמם מחצית מהסכום, וחתם בשמו...

הנה עני זה 'מאמין ואינו מאמין' היה, כי האמין שהקב"ה שלח לו את המעות, אבל עדיין סבור היה שפלוני ופלוני נטלו משלו לעצמם... נפשפש במעשינו, האם שונים אנו מאותו העני, האם בבואנו למעשה, נשכיל ונבין שאין ביד אדם אחר להפריש לעצמו מקצת מחלקנו הנשלח לנו מן השמים... ונפסיק להתלונן ולבכות יום ולילה על כי פלוני הזיק אותנו ופלוני הפסיד אותנו.

סיפר לי אחד מבני החבורה מעשה שהיה עם אחד ממכריי במשך שנת תשע"ו, בראשית השנה ערכו באחת הקהילות בארה"ק אסיפה דחופה לכל השדכנים אשר באותה הקהילה, לעוררם ולזרזם לשים על לב לעשות מלאכתם, בפרט בהבאת זיווגים הגונים לבחורים מבוגרים שנתרבו באותה העת בקהילה. רק שדכן אחד מבני הקהילה לא נקרא לאותה אסיפה (ואין כל נפקא מינא מחמת איזה חשבון), הלה נפגע עד עמקי נשמתו, ובצדק. מה גם שבאותה אסיפה הובטח סכום נכבד שישראל מטעם הקהילה לכל שדכן שיביא שידוך לידי גמר, והלה לא נכלל בהבטחה זו, גם לא קיבל לידו את רשימת הבחורים הממתנים לזיווגם כמו שקיבלו כל המשתתפים באסיפה...

הלה לא שת לבו למכה שקיבל, אלא התגבר בכוחות עצומים ונתעלה ממעל לטבע העולם, המשיך בעבודת הקודש אשר הנחילו הקל, מבלי לעורר מהומות, וראה זה פלא בשלהי שנת תשע"ז חישב השדכן ומצא כי במשך השנה הביא 49 שידוכים לידי גמר. כמות זו, מרובה פי כמה וכמה לעומת הישגיו בשנים קודמות.

כעין זה היה אומר הרה"ק בעל ה'שפע חיים' זי"ע: "את הלולב שורפים בערב פסח, את האתרוג אוכלים בחמשה עשר בשבט, ולא ידעתי גם תמתי כיצד נתעלו הערבות לעלות מיד ממעל לארון הקודש, והרי ערבה

פעם קבעו עם רבינו שיבואו לקחתו לערוך חופה וקידושין, נקשו בדלתו: "הגענו לקחת את הרב", אמר הרב: "אתה תיסע הביתה ותביא את אשתך לאולם - זו חובתך. לא יתכן שיש לבעל רכב ואשתו תקושש מונית. אני, אבוא במונית!"

על מידת החסד והכרת הטוב של רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל

לטלפון - ואם בעטיינו נגרמה לכם נקיפת צער, מחובתנו לפצות עליה בפרץ של שמחה. לכן הגענו!"

עברו שנים מאז, ועד היום אנו מתפעלים, לא רק מהדקויות, מההתחשבות, מהפיצוי, אלא בעיקר מנקודה נפלאה: אם הבין רבינו שהזמן כה יקר עתה, וחשוב לנו כל כך לחזור הביתה בהקדם, למה לא העיר לרבנית שאין זו השעה לבקש הסעה לקניות?

משום שכלל שהתחשב בדחוק השעה, התחשב לא פחות ברגשות הרבנית, ונמנע מלהעיר!

יצא ידי כולם, בטרחת שניהם לאירוסין!...

סע הביתה ותביא את אשתך לאולם

פעם קבעו עם רבינו שיבואו לקחתו לערוך חופה וקידושין. בשעה היעודה, באיחור המקובל, נקשו בדלתו: "הגענו לקחת את הרב".

הביט רבינו באיש שבא לקחתו. כחתן לבוש פאה, קורן ומאושר.

"מה קרבתך לשמחה?", שאל,

"אני אחי החתן", הצהיר.

"מזל טוב. נשוי?"

רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל

"נשוי, עם שלושה ילדים שיהיו בריאים".

"אמן. ואשתך איפה?"

"בבית, תבוא במונית. קבעו אתי שאביא את הרב".

"ובכן, אתה תיסע הביתה, ותביא את אשתך לאולם, זו חובתך. לא יתכן שיש לבעל רכב ואשתו תקושש מונית. אני, אבוא במונית! נפגש באולם"...

שלא תיגרם לאשה עגמת נפש, בגין הסעתו!

(קטעים מתוך הספר רבינו האור לציון)

"יִקַּח אֶת רִבְקָה וְתָהִי לוֹ לְאִשָּׁה" (בראשית כ"ד, ס"ז)

סיפר הרה"ג רבי דוד כהן שליט"א, מחכמי ישיבת "נהר שלום": יום אחד, עלינו אני ואשתי, שהיא אחייניתו של מרן רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, לבית הדוד הגדול, לבשרו שאמש זכינו לארס את בנו בשעה טובה ומוצלחת. התקבלנו על ידי הרב והרבנית במאור פנים, ושמחו כל כך לשמוע הבשורה. הם בירכו ואיחלו מכל הלב. כאשר פנינו לצאת, שאלה הרבנית האם נוכל להסיעה לקניות, על הדרך, כי ההליכה קשתה עליה מאוד. נענית בשמחה. והרבנית ערכה את הקניות. רצינו להשלים את המצוה, ולא השארנוה לבד. החזרנוה לביתה.

עמדנו לחוג את האירוסין בבני ברק, עיר מגורי הורי הכלה. ידענו שלאור מצב בריאותם לא יבואו הדודים הקדושים, אבל להזמין צריך מפני הכבוד. וגם כדי לזכות בהרעפת הברכות! התכנסנו באולם בבני ברק, והנה - איזו הפתעה! - רבינו הגיע עם הרבנית, והופעתם עוררה התרגשות רבה כל כך! כמה שמחו בבואם, וכמה שימחו את כולם!

עם תום האירוע, ניגשנו להודות על הטרחה והמאמץ, שבאמת לא היה לפי כוחם. התנצלנו שלא היה בכוונתנו להטריח. כמה שאנו שמחים על הגעתם, חשים אנו רגשי אשמה...

ענה הרב ואמר במאור פנים: "אתם צודקים, זה באמת לא היה לפי כוחנו, ולא היינו אמורים להגיע. אבל - הזכרים אתם, שהגעתם ביום שלאחר הוורט לבשר שמגיעה לכם ברכת מזל טוב, והרבנית ביקשה שתסיעו אותה לקניות?"

ודאי זוכרים. ראינו זאת כזכות.

"ובכן, באותו בוקר התפרסמה המודעה בעיתון על אירוסי בנכם, ולבטח התקשרו רבים לברך ולאחל. וגם אתם התכוונתם להתקשר ולבשר לקרובים ולמכרים. וכשהרבנית ביקשה הסעה, למרות שהסכמתם וברצון, חשתם איזו נקיפת צער שאינכם חוזרים מיד לביתכם להיות זמינים

רק שדכן אחד מבני הקהילה לא נקרא לאותה אסיפה, הלה נפגע עד עמקי נשמתו... מה גם שהובטח סכום נכבד לכל שדכן שיביא שידוך לידי גמר והלה לא נכלל בהבטחה זו, גם לא קיבל את רשימת הבחורים הממתנים

<<< המשך מעמוד קודם

אדוניהם כעיני שפחה אל יד גבירתה כן עיינו אל ה' אלוקינו עד שיחננו", שכדוגמת העבד הנתון כולו תחת מרותו של אדונו, ואין שום נברא בכל היקום, אשר יכול להעניק לו שטר שחרור ולהוציאו מעבדותו אלא אדונו, לכך עינו וליבו כל הימים רק אל האדון, כך על כל יהודי לחיות בידיעה ברורה שאין לו אל מי לפנות ולקוות לישועה ולרחמים, כי אם אל אביו שבשמים, ואך הוא יכול להיטיב לו כדי סיפוקו.

(באר הפרשה - נח)

נעמוד בתפילה מתוך אמונה, שרק על ידה יושענו אבינו שבשמים, ובל נסמוך על שום דבר אחר שהוא יהא בעזרנו.

אף בזה יבואר הדמיון של 'שפכי כמים לברך', ולא אמר כיין וכשמון, כי הם נשארים דבוקים מעט בשולי הכלי, ורק המים נשפכים עד הטיפה האחרונה, לומר שהמתפלל ישפוך ליבו בתפילתו וישים כל תקוותו רק בזו התפילה ולא בפעולת ההשתדלות אשר הוא עושה.

בדרך זו פירשו מה שנאמר (תהילים קכג, ב): "הנה כעיני עבדים אל יד

עליתי לביתו של הרב מבריסק זצ"ל ושטחתי לפניו את הבקשה. הרב הביע עלי תרעומת ושאל בתמיהה 'היכן רואים את העשירות שלי, מהכיסאות והשולחן...?!' ביקשתי את סליחתו...

רבי ישראל גרוסמן זצ"ל מספר על בקשת התרומה מהרב מבריסק

זו אליעזר היה בן משק ביתו של אברהם והכיר את מסירות נפשו לעניין זה. היטב מובן אפוא מדוע לא התפעל מהנס של עליית המים לקראת רבקה, אלא ביקש לבחון אותה האם היא מצטיינת במידת החסד דווקא. שהרי זו היתה משאת נפשו של אברהם אבינו ע"ה.

הרב מבריסק חיפש הלוואה

באחד הימים פנה אלי אחד מגדולי העסקנים וביקש ממני לעלות לביתו של הרב מבריסק זצ"ל כדי לבקש ממנו תרומה נכבדה עבור אחד מיקירי ירושלים, תלמיד חכם גדול, שצריך לעבור ניתוח דחוף באופן פרטי. התפלאתי מהיכן יהיה לרב מבריסק את הסכום שנקב העסקן, אמנם כל התמיהות והקושיות לא עזרו לי לפטור את עצמי ממילוי

רבי ישראל גרוסמן זצ"ל

בקשתו, מי שהכיר את העסקן הדגול - ידע את נחישותו ודבקותו במטרה, ולא עזר לי מאומה... עליתי אפוא לביתו של הרב מבריסק זצ"ל ושטחתי לפניו את הבקשה. הרב הביע עלי תרעומת ושאל בתמיהה: 'היכן רואים את העשירות שלי? מהכיסאות והשולחן...?!' ביקשתי את סליחתו, ואמרתי כי אותם דברים הסברתי לעסקן, אבל הוא לא עזב אותי עד שהסכמתי ללכת, כיון שאמר לי שהעניין כרוך בספק פיקוח נפש. לפנות בוקר שמעתי רשרושים מאחורי הדלת. פתחתי את הדלת - וממולי עמד בנו של הרב, רבי רפאל סולוביצ'יק זצ"ל. הושיט לי סכום גדול, ואמא: אבא לא נח ולא שקט כל הלילה עד שהשיג בהלוואה את הסכום במלואו. הואיל ואמרתי שהעניין כרוך בספק פיקוח נפש, לא היתה לו מנוחה עד שהשיג את הסכום.

(מתוך לב ישראל)

"יִרְצֵן הַעֲבָד לְקִרְאָתָהּ" (בראשית כ"ד, י"ז)

פירש רש"י: 'לפי שעלו המים לקראתה: וביאר בשפתי חכמים: 'דהיה קשה לרש"', למה היה צריך אליעזר לרוץ לקראת רבקה, הלא עמד על עין המים, וממילא היה יכול להמתין עד שרבקה תגיע למעיין לשאוב מים, ע"כ פירש רש"י דנעשה לה נס, והמים עלו לקראתה, ולכך "וירץ העבד לקראתה".

שמעתי בשם הרב מבריסק זצ"ל שמרגלא בפיו היה לומה: האדמו"ר ה'בית אהרן' מקארלין הקשה קושיה נפלאה; כשאליעזר ראה במו עיניו את הנס הגדול והמופת הנפלא, איך שילדה בת שלוש שנים מתקרבת למעיין כדי לשאוב מים, והנה מתרחש פלא עצום ועל טבעי - מי המעיין מתרוממים ועולים לקראת הילדה הקטנה. מדוע אליעזר לא התפעל מהמופת הגלוי שבוודאי לא מתרחש לכל אחת, הרי וודאי מדובר כאן בילדה צדקנית ומיוחדת, מה טעם היה עוד לנסותה ולבקש ממנה, "הטי נא כדך ואשתה"? הרי תפילתו וודאי התקבלה, ומן השמים הקרו לפניו את הנערה המתאימה להיות לאשה ליצחק.

ותירץ ה'בית אהרן' זי"ע: אליעזר היה נאמן ביתו של אברהם אבינו ע"ה, שם יסודות הבית היו בנויים על עמודי החסד, כיון שידע שזה עיקר העיקרים של ביתו של אברהם אבינו. ומידה זו לא היה יכול לדעת כי אם ע"י שניסה אותה בבקשו ממנה לתת לו מים לשתות. ונראה להוסיף נופך: הנה כתוב "וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחום היום", ודרשו חז"ל במסכת בבא מציעא (פו), מאי כחום היום? אמר רבי חמא ב"ר חנינא: אותו היום שלישי של מילה של אברהם היה, ובא הקב"ה לשאול באברהם, הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה כדי שלא יטרח אותו צדיק באורחים. בגמרא שם מסופר שאברהם שלח את אליעזר לרחוב כדי לחפש אורחים שיבואו לביתו, אליעזר יצא לרחוב, חיפש ולא מצא. אברהם לא האמין לאליעזר, ויצא בעצמו מחוץ לביתו לשבת בשער הבית, אולי יעבור איזה אורח. כשיצא מביתו, ראה את הקב"ה כביכול שבא לבקר.

הבה ונתבונן במצבו של אברהם אבינו ע"ה באותו זמן; אברהם זקן ושבע ימים, בן תשעים ותשע שנה היה בהימולו בשר ערלתו. יום שלישי למילה היה, ביום הזה גברו ייסוריו וכאבי המילה. לכאורה במצבו הגופני התשוש והחולה הוא היה פטור לכל הדעות ממצות הכנסת אורחים. בנוסף לזה, הקב"ה הוציא חמה מנרתיקה. חום כבד ביותר שרר בחוצות העיה, איש לא העז לצאת ולהסתובב ברחובות בחום כה קשה. ולמרות הכל, אברהם אבינו לא נח ולא שקט, אלא עשה את כל המאמצים שבידו - אולי בכל זאת יזכה לארח אדם, ולקיים בזה מצות הכנסת אורחים. זוהי מידת החסד ללא גבול, מסירות נפש בפועל ממש כדי לקיים מצוה

קשה לך?
זקוק לעזרה?

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב
בין השעות 7:30 ל-10:30 בערב
1-800-20-18-18 ★ שיחת חינם

הרב מטשעבין מסביר מדוע הוא לא רוצה לעזוב את החתונה: "מה אני עושה כל היום? יושב בבית ולומד קצת, ברוך ה', אבל לומד לבד, משעמם לי.. וכאן ברוך ה', הנני יושב בחתונה, זה בא ושואל שאלה, ויהודי אחר ניגש ואומר מילה טובה..."

רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על מידות טובות

שהגיע לאולם, נאלץ להמתין. חיכה, חיכה וחיוכה... והמצב היה לא נעים. המחנות, רבי חיים טודרס, שהיה צדיק יסוד עולם, לא יכול היה לסבול כזה דבר, שבחתונה של בתו הרב מטשעבין יצטרך לעמוד כך ולהמתין, והרגיש ממש לא טוב. הוא רצה לקחת מונית שתחזיר את הרב לביתו בשערי חסד. אבל גם זה לא נעים - לשלוח אותו הביתה?!... לא ידע מה לעשות. הסתובב המחנות מתוח. האיחור לא כאב לו כל כך כמו כאבו של הטשעבין רב המחכה לריק. הרב מטשעבין שם לב לכך, שהוא זה שמכאיב למחותנים...

סיפר רבי חיים טודרס: באמצע שהוא דרוך ומודאג, מה יהיה? מתי רבי חצק'ל סרנא יגיע? לפתע הוא חש שמישהו תופס אותו בכתף, הסתובב המחנות לראות מיהו זה שבא להטרידו כעת?...

הסב את ראשו, והנה - הטשעבין רב! "אני מבין שראש ישיבת חברון מאחר להגיע לחופה", אמר לי בחיך, "ואתה בודאי רוצה שכבר תהיה חופה, מדוע לחכות סתם? זאת, מה שנוגע לך, ואולי לעוד אחרים. אבל אם מותר ואפשר להגיד, לי - זו טובה גדולה שהוא מאחר, ואסביר לך את העניין".

"מה אני עושה כל היום? יושב בבית, ולומד קצת, ברוך ה', אבל לומד לבד, משעמם לי. אין אנשים... אפילו שיש לי ב"ה מה לעשות, אבל בכל מקרה להיות כל כך הרבה לבד, זה משעמם. וכאן, ברוך ה', הנני יושב בחתונה, עם אנשי ירושלים היקרים, זה בא ושואל שאלה, ויהודי אחר ניגש ואומר מילה טובה, ווארט הגון, הנה ממש לפני רגע פלוני בא לשאול, ממש א - מחיה. מצדי, אם ראש הישיבה יבוא עוד שעתים, טוב לי עוד יותר. כי מה יהיה? מיד אחר כך אלך לביתי ושוב אשב לבד... זה לא בשבילי..."

אמר ר' חיים טודרס: "אני לא חסר דעת, ועם כל זאת, באותו רגע שהרב מטשעבין אמר לי את הדברים, היה רגע קל שחשבתי שאכן אולי באמת משעמם לו בבית, וכאן באולם, כל כך טוב לו. הוא אמר את הדברים בצורה טבעית כל כך, כדי לשמח אותי שלא אהיה מודאג..."

בכל מקרה, אחרי דבריו החכמים, ירד המתח כליל. הכל נוכחו לראות כמה חובה להיות נינוחים ושלווים ולהשלים עם המצב, כרצונו של הרב מטשעבין.

אלו מידות טובות של מצוקי ארץ וגאוניה! יש לאדם יכולת אמתית להעניק הרגשה טובה לזולת, ולבני ביתו פנימה.

(מתוך יחי ראובן)

הרב מטשעבין זצ"ל

"הגמלאיני נא מעט מים מברך... ותאמר גם לגמליך אשאב" (בראשית כ"ד, י"ז-י"ט) בעל ה"בית הלוי" כותב, כי שמע בשם גדול אחד, שאליעזר עבד אברהם בחן את רבקה גם בחכמה: האם, בכלל, תתן לאיש שאיננה מכירה, ובפרט שהוא מבקש לשתות מהכד עצמו? ומה תעשה עם השיריים? הלא היא אינה מכירה אותו, אולי הוא חולה במחלה מדבקת? ומה תעשה אחר כך? אם תיקח את השיריים לביתה - אין זה מדרך החכמה, כי שמא באמת האיש חולה ויכול להדביק, ואם תשפוך - יש בכך בושה, וכי אליעזר מצורע שאסור לשתות מהפה שלו...!?

הבה ונראה איך היא תסתדר.

ומה באמת עשתה? אמרה שתשקה גם את הגמלים, וממילא מה שנותר משתייתו יינתן לגמלים. אלא שעדיין יש לחשוש, שמא נותנת היא לגמלים רק כדי לתת את השיריים, לכן הוסיפה שתשאב "עד אם כלו לשתת", היינו, הכל נעשה עם טוב לב ומידות.

אבל השאלה הנשאלת היא: היכן הצדקות והאמונה?! היה עליו להתעניין אודות האמונה שלה, לעקוב ולהבחין כיצד היא מתפללת וכדומה. רק ממידות אכפת לו?!

רבי אליהו לופיאן זצ"ל מביא בשם רבי חיים

ויטאל זצ"ל, שאדם שיש לו מידות טובות, נח לו

לקיים את כל התורה כולה. כי המידות הן היסוד של

קיום המצוות. לכן המידות בעיקרן אינן כתובות בתורה

במפורש, כי הן היסוד שעליו בנויה תורה - על מידות טובות. לכן

זו הבחינה שעשה, לראות האם היא בעלת מידות טובות, כי כאשר יש

מידות טובות - ממילא הכל טוב.

מידותיו של הרב מטשעבין זצ"ל

את המעשה הבא שמעתי מרבי אברהם צבי טובי. אביו זצ"ל היה

תלמיד ישיבת חברון. שמחת נישואי התקיימה בירושלים. הוא התחתן

עם בתו של רבי חיים טודרס הרשלה זצ"ל.

באותו ערב התקיימה חתונה נוספת של בחור משיבת חברון בתל

אביב. רבי יחזקאל סרנא זצ"ל היה אמור להיות מסדר חופה וקידושין

בתל אביב וגם בירושלים. תכננו את שעות החופות, באופן שיתחיל בתל

אביב, ויגיע אחר כך לירושלים בשעה היעודה, ויהיה אפשר לקיים את

שניהם - בשעה טובה, תרתי משמע. אך רבות מחשבות בלב איש, רבי

יחזקאל סרנא איחר מחמת עיכובים בלתי צפויים, והחופה התעכבה.

לחתונה ולחופה הופיע הרב מטשעבין, כיון שרבי חיים טודרס היה

תושב שערי חסד בירושלים, שם התגורר הרב מטשעבין. הרב מטשעבין

סבי, הרב הרמן, היה מתפלל בזכרון משה, לאחר מנחה פנה אליו רבי אריה לוי: 'אתה עוסק במכירת תפילין וספרי תורה, אולי יזדמן לך רצועות של רבי נתנאל סופר, אני מוכן לקנותן במחיר גדול'

רבה של 'עזרת תורה' רבי יחיאל מיכל שמרן על ערכה של מידת החדס

"עֲשֵׂה חֶסֶד עִם אֲדֹנָי אַבְרָהָם" (בראשית כ"ד, י"ב)
אבי זצ"ל בבית ר' יעקב לוינסון

אבי זצ"ל בזמן שהותו בחו"ל הרבה לדבר על לב עשירים, שיקבלו את המשולחים מארץ ישראל ויארחו אותם בצורה מכובדת. הרבה עמל השקיע בזה, והביא מדברי החפץ חיים באהבת חסד (חלק שלישי פרק ראשון), שכבר קרא תגר כי בעוד שבעניים יש מצוה כפולה, הכנסת אורחים וצדקה כאחד, הרי בעוונותינו הרבים נהפוך הוא, דכשבא רעהו עשיר אצלו, יכבדהו בכל הכיבודים ובשמחה ולב טוב. וכשבא אצלו איש עלוב ונכה רוח, שמקיים בזה: "ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחושך אורך" וגו' (ישעיה נ"ח, י), אין שמח בו כל כך, ולפעמים גם בלב עצב.

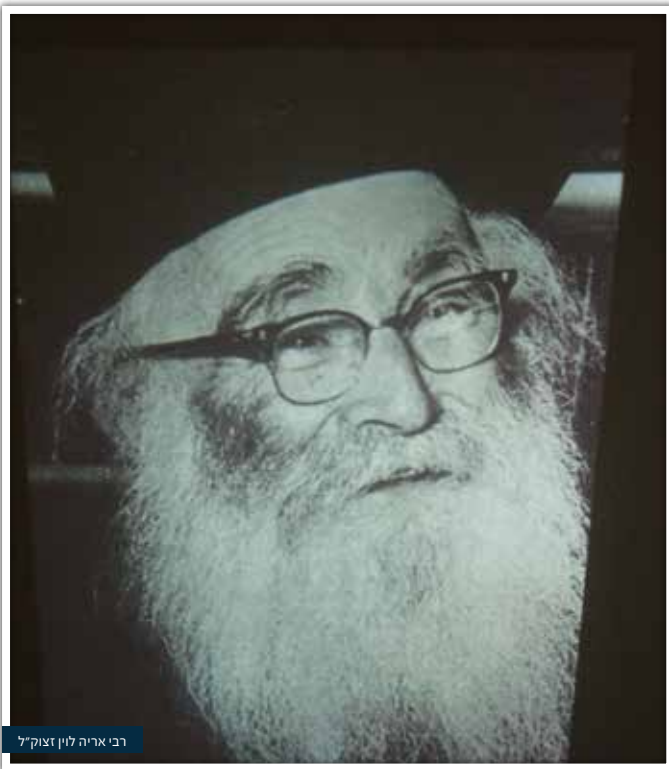
הוא עצמו היה מתאכסן בבית הכנסת האורחים של ר' יעקב לוינסון שליט"א בלונדון, שבו מארחים בצורה מכובדת עד למאוד את משולחי ארץ ישראל. לא אחת בקשו ממנו עשירי עם שיהא להם לכבוד ולעונג שיבוא להתארח אצלם, אך לא רצה לשמוע והמשיך להתאכסן שבועות מספר בביתו של ר' יעקב ואשתו תחי'.

פעם, לחץ עליו אחד העשירים מלונדון שיבוא ויתאכסן אצלו, והבטיחו שיש לו קשרים רבים עם עשירי העם, ולא יצטרך לשהות זמן רב בחו"ל, מכיון שהוא יעשה עבורו איזה מסיבה ויתמכו בו אלף פעמים יותר ממה שהוא היה נוהג לאסוף.

לאחר הפצרות רבות אמר אבא זצ"ל, הרי ביתו של ר' יעקב הוא ביתו של אברהם אבינו, מרוב הכנסת אורחים שמקיים שם, ואמר לגביה: "לו יצויר שיש לך אפשרות להתאכסן בביתו של עשיר או בביתו של אברהם אבינו היכן היית מתאכסן?" אותו עשיר היה חריף ושנון ואמר לאבי: "הרי לא באת ללונדון להתאכסן בביתו של אברהם אלא למטרה אחרת, ולמה לא תעשה בקשתי ותקדם את מטרתך?"

אמר לו אבי: "אתה לוחץ עלי מאוד, ואגלה לך פרט מסוים, אני מתאכסן בבית של ר' יעקב ששם נמצאים אברכים ובעלי משפחות שעזבו את ארץ הקודש, כדי לפרנס את משפחותיהם או להשיא את בניהם, אברכים אלו הם שבורים ורצועים, והרבה מהם אינם יודעים אנגלית, במשך זמן הפנאי ביום (שע"פ רוב הולכים לבית העשירים רק בלילה), אני מלמד אותם את האותיות באנגלית למצוא כתובת, או שאני מסביר להם איך מגיעים לביתו של העשיר וכיוצא בזה, או שאני מרים טלפון לביתו של עשיר לקבוע להם זמן שיקבלם... חסד כזה איני יכול לעשות בביתך...". העשייה כשמוע דברים אלו, נתרשע עד למאוד עד שביקש ממנו מחילה על שרצה למנוע ממנו מעשה חסד כזה.

כדאי לציין את הנהגת ר' יעקב שליט"א, שפעם ישבו המשולחים בינם לבין עצמם ור' יעקב עמהם. שאלו אחד לשני 'כמה זמן אתה כאן?' זה אומר שבועיים וזה אומר חודש, וכאשר שאל אחד האורחים את ר' יעקב: "כמה זמן אתה כאן?" אמה: "כשלושים שנה". ענה לו המשולח: "האם אתה לא חושב שזו כבר חוצפה?" (לא ידע, כמובן, שר' יעקב הוא בעל הבית...)

רבי אריה לוי זצוק"ל

ויתר על רצועות יקרות לצורך הכנסת אורחים

סבי, הרב יעקב יוסף הרמן זצ"ל, היה מתפלל מנחה גדולה בזכרון משה: לאחר מנחה גדולה פנה אליו רבי אריה לוי: "הרב הרמן, אתה עוסק במכירת תפילין וספרי תורה, אולי יזדמן לך רצועות של רבי נתנאל סופר? אני מוכן לקנותן במחיר גדול, מכיון שנקרעו לי הרצועות של רבי נתנאל, ואני רוצה בהן". הוסיף רבי אריה: "אני מדבר על חלום, מי ימכור רצועות של רבי נתנאל, היכן נשיג בכלל דבר כזה, אך זרקתי לך רעיון אם במשך השנים תמצא, תמכור לי".

שאלו הסבא: "ומה מחיר יתן עבורם?" אמר רבי אריה: "ככל אשר יושת", שאלו: "גם שתי לירות?" שהיה אז סכום גדול, ענה לו ר' אריה: "כן". "אם כן, יעלה כבוד הרב עמי לבית, ואוציא מהתפילין שלי את הרצועות של רבי נתנאל סופר שיש לי, ואמכור לך במחיר 2 לירות".

תמה רבי אריה האם רבי יעקב יוסף הצדיק מוכן למכור בעד בצע כסף רצועות של רבי נתנאל? הסביר לו סבא: "יש לי הכנסת אורחים, ובזמן האחרון אין לי כסף להחזיקו, יתכן שעל ידי 2 הלירות אוכל להחזיקו עוד מספר שבועות, ממילא חשוב לי המצוה של הכנסת אורחים יותר מרצועותיו של רבי נתנאל, שהרי אוכל לקנות רצועות כשרות במחיר זול, וההפרש אתן להכנסת אורחים".

צריך לפלס ולדעת מהי מצוה חשובה יותר, עיקר המצוה, או חומרא במצוה, ולא להביט על הרגשים.

(מתוך מדות והנהגות טובות)

בכמה מיליוני דולרים קנה אברהם אבינו מעפרון את מערת המכפלה?

”אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקָל כֶּסֶף עֶבֶר לְסֹחָר” (בראשית כ”ג, ט”ז)

וכתב רש”י (ע”פ הגמ’ ב”מ פז ובכורות נ), שנטל ממנו שקלים גדולים שהן קנטרין שנאמר עובר לסוחר, שמתקבלים בשקל בכל מקום. ורש”י (ב”מ פז) כתב שכל מטבע שנקראת ”קנטר” משקלה מאה מנה. ובספר מידות ושעורי תורה (להרב חיים בניש שליט”א עמ’ תמו), כתב שמשקל של ’קנטר’ בזמננו הוא 42.5 ק”ג. והנה אברהם אבינו נתן לעפרון 400 קנטרין, שהם 17,000 ק”ג, ובכל 1 ק”ג של כסף נכנס 32 אונקיות של כסף, נמצא שאברהם אבינו נתן לעפרון 544,000 אונקיות. כיום מחיר כל אונקית כסף כ-15 דולה, נמצא שכיום, המחיר של 400 קנטרין כסף שנתן אברהם לעפרון על מערת המכפלה, הוא – 8,160,000 דולה.

מה קרה לחכם שהענין פלט אותו באמצע ”קפיצת הדרך”?

ומה הדין בנמצא בשבת במקום שלא שקעה החמה, וקפיץ ע”י שם המפורש למקום ששקעה השמש ויצאה שבת, האם יכול לעשות מלאכה?

”וַאֲבֵא הַיּוֹם אֶל הָעֵינִן” (בראשית כ”ד, מ”ב)

כתב רש”י ”ואבא היום” – היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה לו הארץ. במאמר האצילות (לא’ מהראשונים נדפס בקובץ ישורון ח”ז עמ’ רח), מובא על אנשי קבלה שהיו משתמשים בשמות הקדושים והיו עושים ע”י זה קפיצת הדרך. ומסופר שם על החכם הגדול, המקובל מנברונה, שהעיד על רבו החסיד ר’ אלעזר מורמיש ז”ל, כי לעתים, כשהיה צריך להגיע למקום רחוק לצורך מצוה, היה רוכב בדמות ענן המוזמן לכך והגיע אל המקום הרחוק ההוא, ומקיים מצוותו וחוזר למקומו, ופעמים היה רוכב על בהמה כשאר בני אדם.

פעם אחת נזדמנה לו מצות ברית מילה במקום רחוק, ורכב על פי השבועה כמשפטו המורגל אצלו, ושכח איזה דבר אחד מהשימוש הנצרך לאנשי החכמה הזאת, ופלטו הענין קרוב אל הארץ, ונעשה פיסח צולע על ירכו, ולא נתרפא מאותו חולי בשום תחבושת בעולם עד יום מותו והיתה מנוחתו כבוד.

בשור”ת רב פעלים (לבעל הבן איש חי, ח”ב סוד ישרים סימן ד ד”ה חקירה בענין), כתב לחקור מה הדין באדם שנמצא בשבת במקום שעוד לא שקעה השמש, וקפיץ ע”י שם המפורש למקום שכבר שקעה השמש ויצאה שבת, האם יכול להתנהג כיום חול ולעשות מלאכה משום שסוף סוף נמצא כעת במקום שיצאה כבר שבת, או שנאמר שכל אדם צריך

לשבות כ”ד שעות שלמים בשבת, והוא שבת פחות מכ”ד שעות. וכתב שם שגבי שבת כתיב ”בכל מושבותיכם” דהולכים בו אחר המקום, אם כן גם כאן נלך בו אחר המקום, וכיון שבמקום הזה נשלם שבת ונכנס חול אז גם האדם היושב באותו מקום צריך לנהוג כן, דהא לא תלה הכתוב שמירת השבת וקדושתו במספר השעות, שלא אמר צריך לשבות כ”ד שעות, אלא אמר ”יום”, ואמר ”בכל מושבותיכם” שתלה היום במקום, ואם הוא עומד במקום שפנה היום ונכנס הלילה, הא ודאי לא נשאר אצלו מקדושת שבת כלום, ע”ש. [ועיין בשור”ת מנחת יצחק ח”ו סי’ פד ד”ה הנה כבר].

מדוע נוהגים רבים להתפלל 'מנחה גדולה' לכתחילה?

מדוע נקראות 'מנחה גדולה' ו'מנחה קטנה' בשמות אלו? ומי התפלל מנחה פעמיים ביום אחד?

הרב יהודה יעקבזון

בפרשת השבוע נאמר: "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב", ואמרו חכמינו ז"ל: "יצחק תיקן תפילת מנחה - שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ואין שיחה אלא תפילה, שנאמר תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו".

מהמילים "לפנות ערב", נראה שהתפילה היתה בסמוך לשקיעה, כפי שפירשו הראשונים כאן, ועל הכתוב בפרשת כי תצא "והיה לפנות ערב ירחץ במים". וכך מובן גם מדברי חז"ל שאמרו שתפילת מנחה תוקנה כנגד קרבן התמיד של בין הערביים, וקרבן זה היה קרב בשעה 'תשע ומחצה', דהיינו בתחילת הרבע האחרון של היום. ואכן, לדעת ראשונים רבים זמן תפילת מנחה הוא ברבע האחרון של היום, וכפי שמכונה בפינו תחילת הרבע האחרון של היום: "זמן מנחה קטנה".

ברם, מעיקר הדין ניתן להקריב את קרבן התמיד של בין הערביים בשעה 'שש ומחצה', דהיינו כמחצית השעה לאחר חצות היום, וכך אכן עשו בערב פסח, בו היו צריכים להספיק את הקרבת כל קרבנות הפסח לאחר קרבן התמיד, ולפני שקיעת החמה. ולפיכך, דעת ראשונים רבים שניתן לכתחילה להתפלל תפילת מנחה משעה זו, המכונה בפינו: "זמן מנחה גדולה".

ויש מן הראשונים שכתבו שעיקר זמן התפילה - בזמן מנחה קטנה, ואם התפלל בזמן מנחה גדולה יצא ידי חובתו; וכך נפסק בשולחן ערוך וכתב המשנה ברורה, שהחפץ לצאת לדרך, או שאם ימתין לזמן מנחה קטנה לא יוכל להתפלל בציבור, לכל הדעות רשאי להתפלל מנחה גדולה לכתחילה. ורבים מגדולי ישראל נהגו להתפלל מנחה גדולה בדרך קבע, וכך מנהג

קהילות רבות וישיבות רבות. ויש שכתבו כי טעם הדבר מפני שלא רצו לאכול לפני התפילה, או מפני שלאחר מכן היה להם סדר לימוד, ולא אבו להפסיק.

ובמחצית השעה שבין חצות היום לזמן מנחה גדולה אסור להתפלל מנחה, ואף 'אשרי' שלפני תפילת מנחה אין ראוי לומר בזמן זה. ויש שהקל בשעת הדחק לקרוא בתורה בזמן זה את הקריאה של מנחה בתענית ציבור. ומי שטעה והתפלל בזמן זה, נחלקו הפוסקים אם יצא ידי חובתו; וראוי לשוב ולהתפלל כדין תפילת נדבה, ולהתנות: "אם אני חייב בתפילה זו - תהא לחובתי, ואם לא - תהא לנדבה". ומי שהתחיל להתפלל בשעה זו ונזכר באמצע התפילה בטעותו, יסיים את תפילתו, ולאחר מכן ינהג כנ"ל.

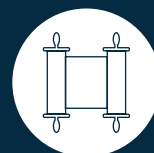
ולסיום, בדברי הרמ"ע מפאנו מצאנו דבר מעניין בקשר לזמני מנחה גדולה וקטנה, והסיבה שנקראו כך: יצחק אבינו תיקן להתפלל מנחה, אך לא היה הראשון שהתפלל תפילה זו, אלא אדם הראשון. ביום שנברא, לאחר שעמד על רגליו במלוא קומתו בשעה השביעית, התפלל אדם הראשון מנחה גדולה ובה הודה להשי"ת על חלקו. לאחר מכן, בשעה העשירית, חָטָא, ואז, כפי שאמרו חז"ל, הנמיך הקב"ה את קומתו ומיעט את האור בעולם, ואז עמד אדם הראשון והתפלל תפילת מנחה נוספת, ובה ביקש כפרה על חטאו. ולפיכך, הראשונה שהיתה במלוא הקומה, ובמלוא האור בעולם, ומתוך שמחה, נקראת 'גדולה'; והשנייה, שהיתה בקומה חסרה, במיעוט האור, ומתוך בושה וכלימה, נקראת 'קטנה'.

[שו"ע או"ח רלג, א, ומשנ"ב א-ב;

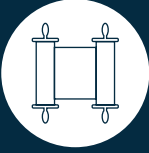
ביאורים ומוספים דרשו, 4, 8, 9, 12; יונת אלם פרק צה]

- מדוע פטירת שרה אינה נכללת בעשרת הניסיונות של אברהם?
- היכן התגלתה כוונתו הרעה של עפרון?
- מדוע לא רצה אליעזר לאכול לפני שאמר את דבריו?
- מדוע אנו מברכים את הכלות בברכתו של לבן הרשע?

השאלות בפרשת השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

המארח מבקש ממך לאכול - האם חובתך לאכול בכל מצב?
תלמיד חכם המשתתף בחתונה - באיזה שולחן רשאי לשבת?
והאם מותר למכור מזון לאדם שאינו מברך לפני אכילתו?

הלכות והליכות בסעודה

- המדבר ואוכל בבת אחת, עשוי להסתכן חלילה בכניסת חלק מהמאכל לדרכי הנשימה, ולפיכך אמרו חכמינו ז"ל שאסור לדבר באמצע האכילה אפילו מילה אחת, ואף בדברי תורה.
- מצוה על כל אדם ללמוד תורה בסעודתו, והפליגו חכמים בחומרת הדבר ואמרו שכל סעודה שאין אומרים בה דברי תורה נחשבת כתקרובת עבודה זרה, רחמנא ליצילן.
- אמרו חכמים: "כל מה שאומר לך בעל הבית עֲשֵׂה"; אך יתכן כי בעניני אכילה ושתיה, כאשר קיים חשש שיזיקוהו, אין חובה לציית לבעל הבית.
- אין לאכול ישירות מפרוסת לחם שיש בה יותר מ'כביצה', כיון שהדבר נראה כרעבתנות, אלא אם כן הדרך לאחוז יותר מ'כביצה', כגון בפיתה, בכריך, וכדומה.
- השותה מלוא הכוס יין, בכוס שיש בה 'רביעית' - ישתה בשתי לגימות, כיון ששתיה בלגימה אחת היא דרך זלילה, ושתיה בשלוש לגימות ויותר היא דרך גאוה.
- כאשר שני אנשים ויותר אוכלים יחד, הגדול שבהם בחכמה - או בשנים, אם הם שוים בחכמתם - פותח באכילה; ואף כשיש קערה או צלחת לפני כל אחד.
- לא ישתה אדם מכוס ששתה הימנו אחר, אם לא ידוע לו בוודאות כי זה ששתה מהכוס לפניו הוא בריא, מחשש שמא יש לו מחלה כלשהי העשויה לעבור באמצעות רוק וכדומה.
- חכמינו ז"ל אמרו שאדם השותה במהלך סעודתו, לא יניח לאחר מכן את הכוס הריקה על השולחן. וכתבו הפוסקים שבזמננו אין כל פגם בהנחת הכוס הריקה על השולחן.
- אורח אינו רשאי לתת ממנה חשובה המוגשת לפניו לאחר, ואף לבני ביתו של המארח, מחשש שמא לא יהיה מספיק אוכל עבורו, ובעל הבית יתבייש בכך.
- תלמיד חכם לא ישב בסעודה יחד עם 'עם הארץ', ואף בסעודת מצוה. ואם יש בכך תועלת לחיזוק איזו מצוה, כגון בסעודה למען קרן צדקה מסוימת - מותר.
- מי שיצא באמצע סעודת פת ממקום האכילה, למשך שעה ושעתיים, בודאי הסיח דעתו משמירת טהרת ידיו, וכששב לסעודתו חייב ליטול את ידיו שנית, בברכה.

האכילה הראויה

- ההנהגה הישרה בעניני אכילה ושתיה היא - לאכול ולשתות מתוך שמחה וטוב לבב, מאכלים ומשקאות המועילים לגוף, ולא כאלו הערבים לפי שעה אך מזיקים לגוף.
- האדם צריך להזהר מריבוי אכילה ושתיה. ולדעת הרמב"ן, באכילה כזו עשויים לעבור על מצות עשה: "דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדָשִׁים תְּהִיוּ".
- אין להניח אוכל במקום בלתי נקי, או לזרקו באופן שישפך ויפאס מאכילה. ויתרה חשיבותה של הפת מכל האוכלים, שאין לזרוקה אף באופן שלא תמאס מאכילה.
- יש אומרים שאין איסור בסיוע לעוברי עבירה באיסור דרבנן; ויש מהפוסקים שהתירו על סמך דעה זו למכור מאכל לאדם שאינו מברך, כיון שיכול לקנות את המאכל במקום אחר.

שיעורים מידע עדכונים 24

עכשיו בקו השיעורים של דרשו: 07726 13337

האם מותר לערוך שינוי בשעון שבת מכני?

והאם מותר לנתק שקע של מכשיר פבווי?

ונחלקו הפוסקים אם לדעת האוסרים משום בונה וסותר אסור הדבר אף כשזרם החשמל אינו עובר בשעון, דהיינו שהוא במצב כבוי. ונדון זה תלוי בנדון הוצאת שקע מן התקע בשבת כאשר זרם החשמל אינו פועל, שיש אומרים כי אין בכך איסור אף לדעת החזון איש, אלא שיש להוציא ב'שינוי' משום איסור מוקצה, ויש אומרים שלדעת החזון איש הדבר אסור משום סותר.

[ביאורים ומוספים דרשו, רסה, 25]

הרב יהודה יעקבזון

שעון שבת מכני, העשוי זיזים זיזים, ואינו דיגיטלי, המכוון להפסיק את זרם החשמל - לדעת פוסקים רבים אסור לערוך בו כל שינוי בשבת, בין על מנת להקדים את שעת הפסקת הזרם, ובין על מנת לאחרה, משום איסורי 'בונה' ו'סותר' בזרם החשמל, כדעת החזון איש, ומטעמים נוספים. ויש אומרים ששינוי המקדים את הפסקת הזרם מותר לצורך חולה או לצורך מצוה, וכן שינוי המאחר את הפסקת הזרם מותר מעיקר הדין, אך אין להקל בכך אלא לצורך חולה.

לחתוך קוגל או לקחת מרק בעודם מונחים על הפלטה

ומה עם טישולנט שיש בו עצמות - האם מותר להוציא ממנו את האוכל? • סיכום מקוצר בהלכות 'מגיס'

הרב יצחק פוליטנסקי

איסורי "מגיס"

בעודו בתוך הסיר, כיון שלא שייך בזה "מגיס".
6. מים חמים וכן מרק צלול ללא חתיכות, שרתחו כבר ועדין בדרגת חום שיד סולדת בו - גם אם עומדים על האש, מותר להוציא מהם עם כף ויש מי שאוסר במרק בלבד.
בהגדרת "תבשיל המבושל כל צורכו" יש הבדל במידה ובאוכל ישנן עצמות, ולפחות חלק מבני הבית רגילים לאוכלם או למצוץ מהם את תוכנם, שבמקרה זה התבשיל מוגדר כ"לא מבושל כל צורכו" מחמת שהעצמות ממשיכות להתרכך לצורך אכילתן ולכן דינו כמבואר בתנאים לעיל.
בכל המקרים, הכף צריכה להיות נקיה ויבשה, אך באופנים מסויימים ניתן להקל גם אם יש בכף שיירי אוכל מבושל, אך רק לפי כללי "חזרה" בבישול.

כיסוי הסיר

איסור מגיס המסייע בבישול שייך גם בכיסוי הסיר כיון שפעולה זו מסייעת בבישול האוכל שבתוכו, ולכן:
1. אוכל שאינו מבושל כל צורכו, בין אם הסיר עומד על גבי האש ובין שאינו על האש - אסור מדאורייתא לכסותו עם מכסה הסיר.
2. אוכל המבושל כל צורכו ועומד על גבי האש - יש להימנע מלכסותו. גם במקרה זה אם יש חשש מאיסור של "חזרה" בבישול, יש המתירים זאת כנ"ל.
3. כאשר האוכל מבושל כל צורכו ואינו עומד על גבי האש - מותר לכסותו במכסה יבש (הגדרת עומד על האש הוא כפי שהוגדר לעיל).
(מתוך אורחות שבת, ביאורים ומוספים של "דרשו" ועוד, אך אין לפסוק מהם הלכה למעשה ללא עיון במקורות)

המערבב בכף (מגיס) כדרך המבשלים, אוכל המונח בסיר "ואינו מבושל כל צורכו", בין אם הוא על האש או שהורד מהאש והוא עדין חם בדרגת "יד סולדת בו" עובר על איסור בישול דאורייתא.

חכמים הוסיפו עוד וגזרו שגם כאשר אינו מתכוון לערבב, אלא רק מוציא בכף אוכל מהסיר הנ"ל, גם פעולה זו נאסרה מדרבנן.

דוגמאות שדנו בהם הפוסקים:

1. סיר העומד על האש ובו אוכל רותח המבושל כל צורכו - אין להוציא ממנו אוכל ע"י כלי משום שכך גם הרגילות להגיס. אך אם כאשר מורידו מהאש, לא יוכל להחזירו (מחשש שיעבור על איסור של "חזרה" בבישול) - בכגון זה יש שהתירו להוציא מהסיר בנחת את האוכל מלמעלה ויזהר מלערבב.
2. כאשר האוכל, המבושל כל צורכו, מונח בסיר שעומד על גבי פח (בלעך) שעל האש, אך לא כנגד הלהבה - יש המתירים שאינו נחשב לענין זה כעומד על האש, ומותר להוציא מהסיר אוכל עם כף, אך כתב על כך המשנ"ב "והרוצה להחמיר ימנע מהגסה וערבוב ממש".
3. כאשר אותו הסיר נמצא כנגד הלהבה, יש מקילים להזיזו מהלהבה ואז יוכל להוציא ממנו עם כף.
4. סיר העומד על פלטה חשמלית והאוכל שבו רותח ומבושל כל צורכו - נחשב כעומד על האש ואין להוציא ממנו אוכל עם כף. גם במקרה זה, אם יש חשש מאיסור של "חזרה" בבישול, יש המתירים זאת כנ"ל.
5. מאכל יבש כגון קוגל הנמצא בסיר ומבושל כל צורכו, אפילו כשעומד על האש - מותר להוציא ממנו בכלי ומותר גם לפרוס ממנו פרוטות